

Návrh na skrátené legislatívne konanie o vládnom návrhu zákona o adresnej energopomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Ministerstvo hospodárstva SR predkladá na rokovanie vlády SR návrh na skrátené legislatívne konanie o vládnom návrhu zákona o adresnej energopomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „návrh zákona“).

Naliehavosť prijatia návrhu zákona v skrátenom legislatívnom konaní vyplýva z potreby zabezpečiť vhodný a primeraný právny a inštitucionálny rámec na poskytovanie pomoci so zvýšenými cenami energií energetickým domácnostiam. Úroveň uplatňovaných koncových cien energií, teda ceny elektriny, plynu a tepla dodávaného systémom centralizovaného zásobovania teplom pre domácnosti v roku 2025 bol zásadne nižší oproti cenám podľa cenových rozhodnutí Úradu pre reguláciu sieťových odvetví. Zraniteľní odberatelia v domácnosti požívajú kontinuálne od 1. januára 2023 ochranu pred neúnosným a skokovitým nárastom cien energií. Na plošné energokompensácie pre zraniteľných odberateľov bolo v roku 2023 použitých 2,93 mld. eur, v roku 2024 1,13 mld. eur. Podľa skutočností známych v čase prípravy tohto materiálu je predpoklad, že na zabezpečenie rovnakej úrovne cien energií pre domácnosti aj na rok 2026 by bolo potrebných 477 mil. eur pri zachovaní plošného charakteru poskytovanej pomoci v oblasti plynárenstva a tepelnej energetiky.

Pre oblasť elektrickej energie v prípade plošnej energopomoci by boli ďalšie náklady na strane štátu z titulu zabezpečenia kompenzácie cien elektriny, nakoľko elektrinu podľa Memoranda s výrobcom Slovenské elektrárne, a. s. by nebolo možné využiť.

Na druhej strane, poskytovanie energopomoci adresne iba tým energetickým domácnostiam, ktorým vznikne na to objektívne právo, predstavuje z hľadiska fiškálneho dopadu úsporu voči predpokladanému nákladu na plošné kompenzácie.

Je dôležité upozorniť na skutočnosti, ktoré môžu ovplyvniť ďalší vývoj cien energií od 1. januára 2026, a to najmä: prebiehajúci vojenský konflikt na Ukrajine, sankcie uvalené na Rusko zo strany EÚ a jej medzinárodných partnerov vrátane protiopatrení prijatých Ruskou federáciou, ukončenie prepravy plynu cez územie Ukrajiny od 1. januára 2025, ako aj Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o postupnom ukončení dovozu zemného plynu z Ruska, zlepšenie monitorovania možných energetických závislostí a o zmene nariadenia (EÚ) 2017/1938. Všetky tieto skutočnosti zásadne zasahujú do chodu hospodárstva na Slovensku. Navyše tieto skutočnosti aj naďalej predstavujú fundamenty, ktoré majú vysoký potenciál zvýšiť cenovú hladinu a celkovú cenovú volatilitu na európskom trhu s energetickými komoditami, čo ohrozuje cenovú dostupnosť dodávok elektriny, plynu a tepla pre odberateľov vrátane zraniteľných odberateľov v domácnosti.

Návrh zákona upravuje podmienky pre vznik a zánik práva na adresnú energopomoc, právne vzťahy pri poskytovaní adresnej energopomoci, práva a povinnosti subjektov pri poskytovaní adresnej energopomoci, pôsobnosť orgánov štátnej správy pri poskytovaní adresnej energopomoci, podmienky poskytovania údajov o koncových odberateľoch elektriny v domácnosti, koncových odberateľoch plynu v domácnosti, konečných spotrebiteľoch tepla a koncových odberateľoch tepla dodávaného prostredníctvom systému centralizovaného zásobovania teplom.

Uplatňovaním adresnej energopomoci dotknuté energetické domácnosti, ktorým vznikne na

rok 2026 právo na energopomoc, budú ochránené pred skokovitým nárastom úhrad za energie (elektrina, plyn, teplo), ak koncom roka 2025 dôjde k ukončeniu plošnej kompenzácie nákladov na energie a od 1. januára 2026 budú uplatňované cenové rozhodnutia Úradu pre reguláciu sieťových odvetví bez aplikovania inštitútu krízovej regulácie podľa § 16a zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov.

V záujme poskytnutia celkového prehľadu sa uvádza, že viac ako 95 % odberateľov energií v domácnosti je obsluhovaných účastníkmi trhu s elektrinou, plynom a teplom, v ktorých majú štát alebo samosprávy rôznu mieru majetkovej účasti, pričom, ak by v dôsledku skokovitého nárastu cien energií došlo k výraznému zhoršeniu platobnej disciplíny odberateľov, táto môže vyvolať v krajnom prípade sekundárnu platobnú neschopnosť účastníkov trhu s energiami a vyvolať ďalšie hospodárske škody štátu.

Ústava SR v čl. 19 v zaručuje zachovanie ľudskej dôstojnosti, ako jedno zo základných ľudských práv. Imanentnou súčasťou zabezpečenia tohto ústavou garantovaného základného práva je právo na cenovo dostupné dodávky energií (elektriny, plynu a tepla). V prípade cenovej nedostupnosti energií pre energetické domácnosti, príp. domácnosti s nízkymi príjmami toto základné ľudské právo bude ohrozené. Zároveň Ústava SR v čl. 55 ods. 1 definuje, že hospodárstvo Slovenskej republiky sa zakladá na princípoch sociálne a ekologicky orientovanej trhovej ekonomiky.

Na základe uvedených skutočností a vzhľadom na ohrozenie základných ľudských práv a slobôd, ako aj značné hospodárske škody štátu), je potrebné podľa § 89 ods. 1 zákona Národnej rady SR č. 350/1996 Z. z. o rokovanom poriadku Národnej rady SR navrhnúť Národnej rade SR, aby sa uzniesla na skrátenom legislatívnom konaní o tomto vládnom návrhu zákona.